

Nr 280.

Ankom till riksdagens kansli den 12 november 1946 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den ekonomiska försvarsberedskapens framtida organisation m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 339 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 27 september 1946, föreslagit riksdagen att

dels med upphävande av gällande personalförteckning för rikskommis- sionen för ekonomisk försvarsberedskap fastställa av departementschefen förordad personalförteckning för riksnämnden för ekonomisk försvarsbe- redskap att tillämpas från och med den 1 januari 1947;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för riks- nämnden för ekonomisk försvarsberedskap att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1947;

dels ock å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 under elfte huvudtiteln anvisa

a) till Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar ett förslagsanslag av 69 200 kronor;

b) till Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader ett förslagsanslag av 35 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Mannerskantz* och *Löthner* (I: 374) samt den andra inom andra kammaren av herr *Dickson* (II: 568), i vilka hemställts, att riksdagen måtte avslå förevarande proposi- tion samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om ytterligare utredning med förslag till 1947 års riksdag angående inrättandet av ett centralorgan för den ekonomiska försvarsberedskapen.

Beträffande de av motionärerna till stöd för sin framställning anförda skälen hänvisar utskottet till motionen I: 374.

Rikskommisjonen för ekonomisk försvarsberedskap började sin verk- samhet år 1928 men erhöll sin nuvarande instruktion i samband med 1936 års försvarsbeslut (nr 311/1937, ändrad 548/1939). Kommissionens uppgift

är att under Kungl. Maj:t handha ledningen och övervakningen av rikets försvarsförberedelser på det ekonomiska området. Det åligger sålunda kommissionen att verka för och i mån av tillgängliga medel ombesörja att erforderliga förberedelser bliva utförda, så att under krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden krigsmaktens behov av förnödenheter kunna tillgodoses, folkförsörjningen tryggas och näringslivets fortgång såvitt möjligt säkerställas, allt med beaktande av att landets tillgångar på ändamålsenligaste sätt utnyttjas för ernående av effektivitet och varaktighet i behovstäckningen.

Rikskommissionen består av ordförande, utsedd av Kungl. Maj:t, samt tio ordinarie ledamöter, nämligen cheferna för försvarsstaben, armén, marinen, flygvapnet, socialstyrelsen, lantbruksstyrelsen och kommerskollegium, verkställande direktören hos ingenjörsvetenskapsakademien samt två av Kungl. Maj:t särskilt förordnade personer, varav en sakkunnig i industriella frågor och en representant för allmänna medborgerliga intressen. Därjämte skola vissa i instruktionen angivna statliga befattningshavare såsom extra ledamöter taga säte och stämma i kommissionen, envar då ärende berörande hans verksamhetsområde behandlas. Vissa angivna institutioner inom finansväsende och näringsliv kunna vidare utse var sin representant att på kallelse såsom extra ledamot delta i kommissionens förhandlingar och beslut, då ärende som berör vederbörande institutions verksamhetsområde behandlas. En person med beprövad juridisk sakkunskap skall därjämte vara utsedd att såsom extra ledamot delta vid behandlingen av författningsfrågor. Ytterligare extra ledamöter kunna på förslag av kommissionen förordnas av Kungl. Maj:t. — Till sitt förfogande skall rikskommissionen enligt instruktionen ha ett kansli, inom vilket skola finnas en industriavdelning och en allmän avdelning samt en gemensam expedition.

Efter krigsutbrottet övertogos rikskommissionens arbetsuppgifter, delvis i överensstämmelse med kommissionens egen planering, successivt av andra organ, i första hand de särskilda krisorganen. Sålunda förordnade Kungl. Maj:t genom kungörelse den 15 december 1939 (nr 860), att industriavdelningen inom rikskommissionen skulle tills vidare ingå såsom en särskild avdelning, krigsindustriavdelningen, inom den nyinrättade industrikommissionen. I samband härmed föreskrevs, att vad i allmän författning eller genom särskilda Kungl. Maj:ts beslut funnes stadgat rörande rikskommissionen skulle — i den mån stadgandena avsåge kommissionens befattning med frågor rörande industriens råvaruförsörjning och krigsorganisation samt tekniskt industriella frågor — i stället ha avseende på industrikommissionen. Med ändring härav förordnades sedermera genom kungörelse den 18 oktober 1940 (nr 888), att frågor rörande livsmedels- och fodermedelsindustrierna skulle handläggas av livsmedelskommissionen.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1939 inskränktes rikskommissionens verksamhet till handläggning av uppskovsärenden ävensom ären-

den rörande undantag från tillämpningen av häst- och fordonsanskaffningslagen samt de övriga ärenden, som icke överflyttats å de särskilda kristidsmyndigheterna. Härjämte skulle kommissionen ha att verkställa de utredningar, som av Kungl. Maj:t uppdrogos åt kommissionen, ävensom att avgiva yttranden i ärenden, som för sådant ändamål överlämnades. Kommissionens kansli skulle vara uppdelat på en uppskovsavdelning och en allmän avdelning.

Härefter förordnade Kungl. Maj:t genom kungörelser den 31 augusti 1940 (nr 799 och 812), att uppskovsärendena skulle överflyttas från rikskommisionen till arbetsmarknadskommissionen, och genom kungörelse samma dag (nr 814), att frågor angående undantag från tillämpningen av häst- och fordonsanskaffningslagen skulle överflyttas på vederbörande länsstyrelse.

Efter vad sålunda förekommit består rikskommisionens arbete i huvudsak i utarbetande av översikter beträffande under krisåren vidtagna statliga åtgärder på folkhushållningens område m. m. enligt ett av Kungl. Maj:t den 17 november 1939 meddelat särskilt uppdrag. Nämda arbete verkställas av kommissionens kanslichef, vilken för närvarande är den ende av kommissionens befattningshavare, som tjänstgör inom kommissionen.

För rikskommisionen gäller en genom Kungl. Maj:ts beslut den 10 maj 1940 och den 19 maj 1944 fastställd personalförteckning, upptagande följande tjänstemän å ordinarie stat, nämligen en kanslichef i lönegraden B 2, en avdelningschef i lönegraden B 1, en förste byråsekreterare i lönegraden A 26, en aktuarie i lönegraden A 21, ett kanslibitråde i lönegraden A 7 och ett kontorsbitråde i lönegraden A 4, samt en extra ordinarie förste byråsekreterare i lönegraden Eo 26. Av dessa befattningar äro avdelningschefs- och kanslibiträdesbefattningarna ävensom den extra ordinarie förste byråsekreterarebefattningen vakanta. Den ordinarie förste byråsekreteraren, aktuarien och kontorsbiträdet tjänstgöra för närvarande i livsmedelskommisionen. De kanslichefen tillkommande avlöningsförmånerna utgå från den i folkhushållningsdepartementets avlöningsstat upptagna anslagsposten till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Med anledning av nu anförda förhållanden ha avlönings- och omkostnadsanslagen till rikskommisionen från och med budgetåret 1942/43 anvisats med endast formella belopp av 100 kronor.

För handhavande av statlig lagerhållning inrättades år 1937 ett särskilt organ, *statens reservförrådsnämnd*. Enligt den för nämnden den 14 augusti 1937 (nr 754) utfärdade instruktionen är nämnden organ för handläggning av frågor rörande inköp och lagerhållning för statens räkning av importvaror, vilkas befintlighet inom landet i händelse av avspärrning i varutillförseln är av vikt för upprätthållande av landets näringsliv och folkförsörjning samt för den ekonomiska försvarsberedskapen i övrigt. Under kriget har nämnden därjämte i stor utsträckning erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att inköpa inom landet tillverkade industriella produkter för pris, som mot-

svarade produktionskostnaderna, speciellt i sådana fall då mellan staten och enskilda företag träffats avtal om produktion inom landet av sådana för landets försörjning betydelsefulla förnödenheter, varå bristande tillgång förelåg, och i avtalen ingått avsättningsgaranti från kronans sida till priser, som täckte produktionskostnaderna.

Reservförrådsnämnden består av högst fem av Kungl. Maj:t förordnade ledamöter. Den omedelbara ledningen av nämndens verksamhet utövas av en hos nämnden anställd verkställande direktör. Nämndens personal utgöres för närvarande av ett sextio-tal befattningshavare.

Vid sidan av reservförrådsnämnden ha även andra organ bedrivit statlig lagerhållning i beredskapssyfte, nämligen bränslekommissionen, livsmedelskommissionen och Svenska spannmålsaktiebolaget. Bränslekommissionens lagerhållning har avsett ved. Spannmålsaktiebolagets lagerhållning omfattar framför allt spannmål, men även andra produkter såsom fröer och olika fodermedel ha lagrats i bolagets regi. På livsmedelskommissionen ankommer främst att svara för lagringen av animaliska jordbruksprodukter.

Den 9 februari 1946 ha inom folkhushållningsdepartementet tillkallade sakkunniga, *ekonomiska försvarsberedskapsutredningen*, avgivit belänkande med förslag rörande den ekonomiska försvarsberedskapens framtida organisation (SOU 1946: 19).

Utredningen tager som utgångspunkt, att en omfattande militär eller civil försvarsberedskap icke får göras mer eller mindre värdelös genom att den icke kompletteras med en ekonomisk försvarsberedskap av motsvarande storleksordning. Den grundläggande uppgiften för de organ, som handha den ekonomiska försvarsberedskapen, blir att skaffa sig ingående kännedom om de anspråk på varor, förnödenheter och tjänster, som försvaret, näringslivet och folkförsörjningen i en krissituation av här ifrågavarande slag komma att ha, samt rörande de möjligheter, som föreligga att tillfredsställa dessa anspråk. En omfattande statistik blir härvid av väsentlig betydelse. Med ledning av sålunda erhållen kännedom om de aktuella förhållandena blir det den ekonomiska försvarsberedskapens uppgift att övervaka, att sådana åtgärder bliva vidtagna, som göra utgångsläget på försörjningsområdet så gynnsamt som möjligt i ett akut krisläge.

Utredningen uppdelar ifrågavarande åtgärder i *verkställande åtgärder* och *planläggande åtgärder*. Bland de förra nämner utredningen främst en på rätt sätt genomförd *lagringsverksamhet*, vilken enligt utredningen bör upprätthållas även i fortsättningen och åt vilken bör givas en central plats bland beredskapsåtgärderna. En andra viktig uppgift för beredskapsorganen blir att verka för en sådan *inriktning av den inhemska produktionen*, att landet i ett avspärrnings- eller krisläge kan med stöd av sådan produktion i hjälplig omfattning bemästra våra försörjningsproblem. Utredningen berör i detta sammanhang utförligt de faktorer, som inverka på bedömningen av huruvida man på ett visst område skall tillgodose den erforderliga beredskapen genom upplagring eller genom åtgärder för produktionsinriktning i en eller annan form, samt framhåller, att beredskapsorganen böra vaka över att lagerhållningen kontinuerligt anpassas efter de växlande produktions- och

konsumtionsförhållandena ävensom uppmärksamma, att såväl lagren som viktiga delar av produktionsapparaten i görligaste mån böra förläggas till ur strategiska och andra synpunkter lämpliga platser. — Såsom viktig uppgift för beredskapsorganen nämner utredningen slutligen i detta sammanhang att med uppmärksamhet följa de framsteg, som göras inom *den vetenskapliga och tekniska forskningen*, samt att hålla kontakt med forskningsorganen och i viss mån verka för att sådana uppslag, som synas vara ur beredskapssynpunkt värdefulla, också fullföljas.

De *planläggande uppgifterna* uppdelar utredningen i två huvudavdelningar, nämligen *å ena sidan* planläggningen av de organ, som i en kris-situation avses skola handha ledningen av den nödvändiga statliga regleringen av näringslivet och folkförsörjningen, ävensom förberedandet av de lagar och författningar, som skola utgöra grundvalen för dessa krisorgans verksamhet liksom överhuvud taget för de statliga ingripanden, som komma att erfordras under en kris, samt *å andra sidan* utformandet av grunddragen till de olika planer, bland annat produktions- och konsumtionsplaner, efter vilka krisorganen åtminstone till en början skola utöva sin verksamhet. Beträffande de sistnämnda åtgärderna framhålles, att arbetet i huvudsak synes böra inriktas på att uppdraga de principiella linjer, som de blivande krisorganen skola ha att följa, medan den mera detaljerade planläggningen bör ankomma på krisorganen själva.

Enligt utredningens mening är det ofrånkomligt att för den ekonomiska försvarsberedskapen finnes *en särskild central myndighet*, vilken *dels* vid de nuvarande krisorganens avveckling kan träda till och fortsätta dessa organs beredskapsuppgifter och även övertaga sådant av krisorganen insamlat och bearbetat material, som kan bliva av betydelse för det framtida arbetet, *dels ock* kan planera den ekonomiska beredskapen i stort, samordna beredskapsåtgärderna på olika områden och tillse, att erforderlig enhetlighet vid frågornas avgörande upprätthålles, samt överhuvud taget övervaka, att beredskapssynpunkterna icke komma i skymundan.

En viss uppdelning på olika organ måste enligt utredningen alltjämt vara förhanden. De beredskapsuppgifter, som normalt fullgöras av redan existerande statliga organ av permanent karaktär, böra alltjämt ankomma på dessa. I fall, där statliga organ visserligen icke ha direkta beredskapsuppgifter men andra uppgifter av närliggande art, kan det ifrågakomma allt till dessa organ lägga beredskapsuppgifter. Den allmänna uppgiften att sammanhålla och övervaka arbetet för ekonomisk försvarsberedskap på olika områden bör emellertid ankomma på det centrala organet.

I fråga om *den statliga beredskapslagringens framtida organisation* framhåller utredningen, att dylik lagringsverksamhet såsom sådan bör ingå i det centrala organets verksamhet. En dylik direkt kontakt mellan lagringen och beredskapen i övrigt finner utredningen vara av uppenbar fördel. Genom att handha de verkställighetsuppgifter, som lagerhållningen innebär, kommer det centrala organet i närmare och bättre kontakt med det praktiska livet än som med hänsyn till organets uppgifter eljest vore möjligt.

Utredningen anser, att *ett fristående centralt civilförsvarsorgan* åtminstone tillsvi-dare bör finnas vid sidan av det centrala beredskapsorganet. Skulle emellertid i en framtid civilförsvarsuppgifterna undergå en mera avsevärd förändring, kan givetvis en annan ordning böra komma i fråga.

Utredningen har mera i detalj behandlat beredskapsåtgärderna på vissa försörjningsområden. Beträffande de förslag, som utredningen härutinnan framlagt, torde få hänvisas till propositionen s. 8—12.

Beträffande centralorganets sammansättning och organisation föreslår utredningen, att den nuvarande rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap skall avlösas av ett helt nytt centralorgan, tills vidare sorterande under folkhushållningsdepartementet. Organet bör få karaktären av en nämnd, kallad *riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap* och bestående av ordförande och fem andra ledamöter, av vilka en bör vara verkställande. Nämnden bör icke såsom rikskommissionen från början byggas upp såsom en representation av olika myndigheter och organisationer utan bör utgöras av personer, vilkas meriter bestå däri, att de på olika samhällsliga områden och särskilt inom näringslivet visat sig allmänt kunniga, omdömesgilla och initiativrika, och om vilka man tillika kan förvänta, att de skola ha håg och fallenhet just för den i mångt och mycket särpräglade planeringsverksamhet, som försvarsberedskapsarbetet i och för sig innebär. Ordföranden i nämnden och nämndens verkställande ledamot böra vara olika personer, varvid till ordförande bör utses en person, vars framskjutna ställning har sin grund i den bemärkthet och respekt, som flerårig erfarenhet av och under skiftande förhållanden ådagalagd duglighet i allmänna värv förlänt. Nämndens verkställande ledamot föreslås skola vara heltidsanställd hos nämnden såsom verkställande direktör. Nämnden in pleno bör ha att bestämma i principiella och särskilt betydande frågor, medan verkställande direktören bör ha beslutanderätten i övrigt och i samband därmed åtnjuta stor frihet att i förekommande frågor självständigt representera nämnden.

Beträffande nämndens organisation i övrigt föreslår utredningen, att den icke ens framgent bör omfatta annat än en relativt liten grupp av ordinarie och extra ordinarie tjänster men därjämte såväl arvodesbefattningar till erforderligt antal som sakkunniga befattningar. Vissa chefsbefattningar böra tillsättas på förordnande på viss tid, förslagsvis sex år. Övriga befattningar av stadigvarande slag torde tills vidare böra vara av extraordinarie natur. Utredningen utgår från ett personalbestånd för nämndens första verksamhetsår av cirka 80 personer.

För den verkställande direktören föreslår utredningen en lönegradsplacering av åtminstone lönegrad C 14 (grundlön 24 000 kronor). Lagringsverksamheten och den industriella planeringsverksamheten bör enligt utredningen organiseras såsom avdelningar under namn av lagringsavdelningen och industriavdelningen. För cheferna för dessa avdelningar föreslås placering i lönegraden C 8 (grundlön 16 000 kronor). Bränsle- och transportplaneringen föreslås sammanförd till en särskild, verkställande direktören underställd byrå, bränsle- och transportbyrån, med en byråchef i lönegraden C 6 (grundlön 14 000 kronor). Uppgiften att leda, övervaka och sammanhålla försvarsberedskapsarbetet på det ekonomiska området inom sådana delar av samhällslivet där nämnden icke skall svara för beredskapsarbetet i detalj bör hänföras till en verkställande direktören underställd allmän byrå under ledning av en byråchef i lönegraden C 6. Till denna byrå föreslås skola hänföras *dels* följande till nämndens handläggning hörande ytterligare beredskapsuppgifter, nämligen kontaktverksamheten beträffande arbetsmarknaden, den för nämndens olika uppgifter gemensamma lagstiftande och statistiska verksamheten ävensom ärenden av ransoneringsteknisk natur, *dels* nämndens allmänna sekreterargöromål och andra ärenden av

intern administrativ eller kameral natur. Lagstiftningsärendena synas kunna handläggas av en för ändamålet särskilt tillkallad, väl kvalificerad jurist vid sidan av dennes arbete i annan statstjänst. Den statistiska verksamheten bör ledas av en byrådirektör i lönegraden Eo 28. För den kamerala verksamheten bör finnas en kamrerare i lönegraden Eo 26. Slutligen torde åtminstone en förste byråsekreterare i lönegraden Eo 26 och en byråsekreterare i lönegraden Eo 21 redan från början böra finnas.

Utredningen anser nämnden om möjligt böra komma till stånd redan från ingången av budgetåret 1946/47 i samband varmed rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap bör upphöra. Därefter bör, så snart detta av politiska skäl låter sig göra, reservförrådsnämnden avvecklas för att ingå i centralorganet. Kristidsorganisationens beredskapsuppgifter böra överföras successivt och senast vid den tidpunkt, då vederbörande organs övriga verksamhet är så begränsad, att arbetskraft och möjligheter i övrigt icke längre förefinnas att på ett tillfredsställande sätt fullgöra förekommande beredskapsuppgifter.

Medelsbehovet för budgetåret 1946/47 beräknar utredningen till 450 000 kronor för avlöningar och 200 000 kronor för omkostnader.

Av kommitténs ledamöter har *generaldirektören Ödeen* i vissa hänseenden anmält avvikande mening (jfr betänkandet s. 68—72). Han anser det centrala organet böra få karaktären av ett centralt ämbetsverk, benämnt *kris-hushållningsstyrelsen*, under ledning av en generaldirektör. Ärenden av principiell betydelse böra föredragas och beslutas inom en styrelse, bestående av förutom generaldirektören, fyra av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. I styrelsen böra följande intressekategorier av samhällsmedlemmar vara företrädade, nämligen de enskilda produktionsföretagen, distributionsföretagen (handeln) samt konsumenterna (hushållen). Generaldirektören bör vara ordförande i styrelsen. I fråga om verkets organisation föreslår Ödeen en uppdelning på sex byråer, industribyrån, förrådsbyrån (lagringsbyrån), bränslebyrån, transportbyrån, konsumtionsbyrån och administrativa byrån. För generaldirektören ifrågasätter Ödeen, utan att framställa särskilt yrkande därom, en lönegradsplacering i C 16. Chefen för industribyrån bör placeras såsom överdirektör i C 8 och cheferna för övriga byråer i Eo 30 eller eventuellt C 5. I fråga om övriga tjänstemän anser Ödeen, att för chefen för statistiska kontoret ej erfordras högre löneställning än som byråsekreterare i lönegrad Eo 21, varemot det eventuellt kan bli erforderligt att ganska snart binda någon tjänst i högre löneställning, Eo 21—Eo 28, inom övriga byråer för att komplettera byråchefens sakkunskap på något av byråns delområden.

Över ekonomiska försvarsberedskapsutredningens förslag hava *yttranden* avgivits av ett stort antal myndigheter och organisationer, av vilka flertalet vitsordat behovet av och tillstyrkt inrättande av ett särskilt organ för ekonomisk försvarsberedskap i huvudsaklig överensstämmelse med det avgivna förslaget. Emellertid hava från vissa håll avvikande meningar anmälts. Beträffande det närmare innehållet i de särskilda yttrandena torde få hänvisas till propositionen, s. 15—27.

Beträffande *departementschefens uttalande* får utskottet hänvisa till propositionen s. 28—34.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår utförde under de år, som föregingo det senast förflutna världskriget, rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap ett omfattande planlägningsarbete, vilket sedermera i viss utsträckning bildade grundvalen för den krisbetonade verksamhet på olika områden, som utvecklade sig under krigsåren. Rikskommissionen hade däremot icke några direkta uppgifter av verkställighetskaraktär. I och med att efter krigsutbrottet de olika krisorganen började sin verksamhet, övergick rikskommissionens uppgifter successivt till dessa organ. Rikskommissionen består alltså formellt, men dess verksamhet har inskränkts till utarbetande av översikter beträffande statliga åtgärder under den till följd av kriget 1939 inträdda krisen.

När nu kriget upphört och de olika krisorganen kunna förväntas så småningom bli avvecklade, har departementschefen ansett att ställning lämpligen borde tagas till frågan om den ekonomiska försvarsberedskapens framtida ordnande.

De sakkunniga för utredning av den ekonomiska försvarsberedskapen hava liksom departementschefen framhållit, att för den ekonomiska försvarsberedskapen erfordrades såväl verkställande som planläggande åtgärder. De åtgärder av ifrågavarande slag, som behövde under fredstid vidtagas eller planläggas, måste enligt vad departementschefen understrukit stå under enhetlig ledning och övervakning, så att åtgärderna bli vederbörligen samordnade. Departementschefen har förordat att ett särskilt centralorgan, benämnt riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, skulle från och med den 1 januari 1947 inrättas för dessa uppgifters handhavande. I och med tillkomsten av detta organ skulle rikskommissionen jämväl formellt upphöra med sin verksamhet.

Några meningsskiljaktigheter beträffande behovet av ett dylikt centralorgan råder i huvudsak icke mellan de i ärendet hörda olika myndigheterna. Däremot hava meningarna brutits i vad avser centralorganets kompetensområde och dess befogenheter gentemot andra myndigheter. Departementschefen har icke ansett det möjligt att på grundval av den nu föreliggande utredningen i ärendet taga definitiv ståndpunkt till dessa frågor. Enligt departementschefens mening måste på grund härav en överarbetning av utredningsmaterialet vidtagas, vilken överarbetning departementschefen ansett lämpligen böra anförtros åt riksnämnden som en av dess första arbetsuppgifter. Nämndens arbete skulle därför till en början bli till väsentlig del av utredande karaktär. Riksnämnden skulle sedermera till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande ifrågavarande centralorgans uppgifter och befogenheter, varefter det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter i ämnet.

Departementschefen har emellertid framhållit, att riksnämnden borde redan nu så organiseras, att den omedelbart kunde vara beredd att börja sin egentliga planläggande verksamhet och övertaga direkta förvaltningsuppgifter.

Departementschefen föreslår beträffande riksnämndens organisation, att dess ordförande tillika skall vara chef för nämnden. Denne befattningshavare skulle erhålla generaldirektörs titel och placeras i lönegraden C 15 samt förordnas på viss tid, förslagsvis högst sex år.

Riksnämnden skulle vidare bestå av — förutom ordföranden och chefen — fyra av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter med var och en ett årligt arvode av 3 000 kronor.

Riksnämndens kansli skulle tills vidare erhålla en mera provisorisk karaktär och bestå av en administrativ byråchef i lönegraden C 6, ett kontorsbiträde i lönegraden A 4 samt viss arvodes- eller såsom extra tjänstemän avlönad personal. Dessutom skulle riksnämnden, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande i varje särskilt fall, äga tillkalla sakkunniga med av Kungl. Maj:t fastställda ersättningar.

De tjänstemän, som för närvarande äro uppförda på rikskommissionens för ekonomisk försvarsberedskap stat, skola enligt departementschefens förslag överföras till riksnämndens stat men under första halvåret 1947 bibehålla sina nuvarande arbetsuppgifter inom krisförvaltningen, varför avlöning till dem icke av departementschefen medtagits vid beräkningen av riksnämndens anslagsbehov.

Medelsbehovet för riksnämnden för första halvåret 1947 har departementschefen uppskattat till för avlöningar 69 200 kronor och för omkostnader 35 000 kronor.

I motionerna I: 374 och II: 568 har på anförda skäl yrkats, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts genom propositionen nr 339 framställda förslag samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förnyad utredning i ärendet.

Utskottet har liksom departementschefen kommit till den uppfattningen att åtgärder nu böra vidtagas för att lösa frågan om den ekonomiska försvarsberedskapens organiserande. Det kan ur effektivitetssynpunkt icke vara ändamålsenligt att låta rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap återupptaga sin verksamhet. Enligt utskottets mening bör ett mindre månghövdad och smidigare organiserat centralorgan i dess ställe upprättas.

I motionerna I: 374 och II: 568 har gjorts gällande, att det synes mindre lämpligt att låta det nya centralorganet — riksnämnden — självt utreda och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande de uppgifter och befogenheter, som avses böra tillkomma centralorganet. Ett dylikt förfaringsätt kan visserligen förefalla ovanligt, men synes likväl utskottet innebära en praktisk lösning av förevarande spörsmål med hänsyn icke minst till angelägenheten av att ett centralorgan snarast möjligt inrättas för det viktiga förvaltningsområde, varom här är fråga. Vidare är att märka, att riksnämnden enligt departementschefens förslag skall utrustas så, att den omedelbart blir i stånd att börja sin egentliga planläggande verksamhet och även övertaga direkta förvaltningsuppgifter. Utskottet vill särskilt under-

stryka betydelsen av de redan under utredningsskedet sålunda för riksnämnden avsedda övriga uppgifterna.

Utskottet finner för sin del övervägande skäl tala för att riksnämnden i den av departementschefen föreslagna beskurna organisationsformen nu kommer till stånd. I motsats till departementschefen anser emellertid utskottet, att sedan riksnämnden till Kungl. Maj:ts inkommit med förslag rörande dess uppgifter, befogenheter och framtida organisation, detta spörsmål bör underställas riksdagens prövning. Utskottet utgår härvid från att utredningen skall kunna bedrivas så, att ärendet kan framläggas för 1948 års riksdag.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i övrigt i olika hänseenden anfört och föreslagit, varför utskottet hemställer.

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 374 och II: 568

I. med upphävande av gällande personalförteckning för rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap fastställa följande personalförteckning för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap att tillämpas från och med den 1 januari 1947.

Personalförteckning.

<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	Lönegrad
1 generaldirektör	C 15
1 byråchef	C 6
1 kontorsbiträde	A 4
<i>Tjänstemän å övergångsstat.</i>	
1 kanslichef	B 2
1 förste byråsekreterare	A 26
1 aktuarie	A 21

II. godkänna följande avlöningsstat för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1947.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 21 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:ts, <i>förslagsvis</i>	» 30 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 14 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 4 000

Summa kronor 69 200

III. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 under elfte huvudtiteln anvisa

a) till *Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar* ett förslagsanslag av 69 200 kronor,

b) till *Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader* ett förslagsanslag av 35 000 kronor.

Stockholm den 12 november 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Bäckström, Karl Andersson, Heiding, Mannerskantz, Ekströmer, Gustaf Iwar Anderson, Gillström, Johan Eric Ericson, Gustav Emil Andersson* och *Rosenberg*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Bergström, Rubbestad, Mårtensson, Malmborg* i Skövde, *Lindholm, Holmström, Sefve, Hoppe* och *Persson* i Vinberg.

Reservation

av herrar *Johan Bernhard Johansson, Bäckström, Heiding, Mannerskantz, Ekströmer, Gustav Emil Andersson, Svensson* i Grönvik, *Rubbestad, Malmborg* i Skövde, *Holmström* och *Sefve*, vilka ansett, att utskottet med tillstyrkande av motionerna I: 374 och II: 568 bort

dels göra följande uttalande i stället för utskottets yttrande från och med det stycke å s. 9, som börjar med orden »Utskottet har», till och med det stycke å s. 10, som slutar med orden »utskottet hemställer»:

»Utskottet är i princip enigt med departementschefen därom, att rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap icke lämpligen bör återupptaga sin verksamhet utan att ett mindre månghövdat och smidigare organiserat centralorgan bör i dess ställe upprättas för handhavandet av de frågor, som beröra den ekonomiska försvarsberedskapen. Utskottet har däremot icke blivit övertygat om att den väg departementschefen nu valt för frågans lösning kan anses vara den i allo ändamålsenligaste. Att upprätta ett nytt ämbetsverk, låt vara med en tämligen beskuren organisation, vars första och väsentligaste arbete kommer att bliva att utreda verkets

egna uppgifter och befogenheter, måste ur olika synpunkter ingiva betänkligheter.

En dylik utredning bör enligt utskottets mening föreligga innan riksdagen binder sig för upprättandet av det nya ämbetsverket och fastställer stat för detsamma, upptagande bland annat en chefsbefattning i så hög lönegrad som C 15.

Enligt utskottets mening torde det vara möjligt, att med det utredningsmaterial, som nu står till buds, låta genom särskilt tillkallade sakkunniga verkställa den ytterligare utredning som erfordras för frågans lösning så att ärendet i fullt färdigt skick kan föreläggas 1948 års riksdag.

Intill dess frågan sålunda blivit avgjord torde riksnämndens blivande uppgifter kunna liksom hittills utan alltför stor olägenhet omhänderhavas av de myndigheter och organ, som hittills ombesörjt desamma.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet »;

dels ock göra följande hemställan:

»att riksdagen må med bifall till motionerna I: 374 och II: 568 avslå Kungl. Maj:ts förslag samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa ytterligare utredning i ärendet och för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen må giva anledning.»